

5 LET VARSTVA NARAVE OB DRAVI

ZAKLJUČIL SE JE PROJEKT LIVEDRAVA

// Damijan Denac, Nataša Šalaja, Luka Božič, Urša Koce, Dominik Bombek,
Polona Pagon, Tilen Basle, Matjaž Premzl, Nevenka Pfajfar

MALI DEŽEVNIK
(*Charadrius dubius*)
foto: Jure Novak

V minulih petih letih smo na DOPPS-u skupaj s partnerji Vodnogospodarskim podjetjem (VGP) Drava, VGB Maribor in Mestno občino Ptuj uresničevali naš največji projekt doslej, »Obnova rečnega ekosistema nižinskega dela Drave v Sloveniji« ali LIVEDRAVA. Projekt je bil obsežen in kompleksen, saj je vključeval 39 akcij. Te so bile namenjene izboljšanju stanja populacij ogroženih vrst ptic, rib in hroščev na območju Natura 2000 Drava, prav tako pa tudi doseganju boljših sistemskih rešitev upravljanja z vodami in izobraževanju. Med potekom projekta smo o delnih rezultatih v Svetu ptic že poročali, ob zaključku postavljamo v ospredje še nekaj glavnih dosežkov.

OBNOVA PRODIŠČ (SLIKE 1, 2, 3)

Z renaturacijo izbranih prodišč smo povečali število gnezdečih parov malih deževnikov (*Charadrius dubius*) z osem (povprečje v letih 2006 in 2009-2013) na 25 (povprečje v letih 2014-2017). Tako smo povečali populacijo te vrste na celotnem

SPA Drava za 35 %. Poleg tega je na teh lokacijah gnezdilo tudi 6 parov malega martinca (*Tringa hypoleucos*: okoli 20 % celotne populacije SPA). Skupna površina prodišč, na katerih smo opravili ukrep, je bila več kot 10 ha. Izboljšali smo tudi metode vodnovzdrževalnih del na prodiščih, ki koristijo vrstam območja Natura 2000, hkrati pa prispevajo k zagotavljanju večje pretočnosti struge in večji poplavni varnosti. Podrobna analiza upravljanja in vpliva na ptice rečne struge bo objavljena v *Acrocephalusu* št. 174/175.

NOVE GNEZDILNE STENE (SLIKI 4, 5)

Rezultat vzdrževanja gnezdilnih sten za breguljko (*Riparia riparia*) je 574 gnezdečih parov te ptice (povprečje v letih 2013-2017), kar pomeni skoraj trikratno povečanje celotne populacije na SPA Drava. Po zaslugi sistematičnega uresničevanja ukrepa breguljka po več kot 20 letih ponovno redno gnezdi v strugi Drave med Mariborom in Zavrčem. Število pripravljenih sten je bilo vsako leto med dva in

(1) Renaturacija prodišč v Mali vasi leta 2010 in (2) 2014

(3) Prodišče z gnezdnom malega deževnika

foto: GURS, Luka Božič

4

osem, njihova skupna dolžina pa do 700 m. V istem obdobju se je zaradi novih sten gnezdeča populacija vodomca (*Alcedo atthis*) povečala za četrtno.

NOVI REČNI ROKAVI (SLIKE 6, 7, 8)

Monitoring rib je pokazal, da so se ekološke razmere po renaturaciji rečnih rokavov zanje bistveno izboljšale. Populacija pezdirka (*Rhodeus amarus*) je postala bolj stabilna in manj ranljiva. Obnavljanje rečnih rokavov, posebej zatonov, se je izkazalo kot ključno pri ohranjanju pezdirka, nežice (*Cobitis taenia*) in bolena (*Aspius aspius*). Renaturirali smo tri rečne rokave skupne dolžine 3,8 km. V neposredni okolici obnovljenih rokavov so začeli gnezdit vodomci, rokavi so postali njihovo optimalno prehranjevališče in populacija se je zaradi te akcije povečala za dodatnih 15 %.

5

OHRANITEV ČIGRE (SLIKA 9)

Z aktivnostmi izboljšane upravljanja nam je populacijo navadne čigre (*Sterna hirundo*) uspelo povečati na 118 parov leta 2017, kar je največ v zadnjih 14 letih. Povprečno število gnezdečih parov po izboljšanem upravljanju gnezditvenih otokov je bilo 82 (2013-2017), medtem ko jih je bilo pred projektom 54 (povprečje 2004-2012), kar pomeni, da smo populacijo povečali za 52 % in jo s tem pomembno stabilizirali. 55 prostovoljcev je

6

7

8

sodelovalo pri aktivnostih in skupaj so opravili 661 delovnih ur za ohranitev čigre. K rezultatu je pomembno prispevala izdelava dveh novih prodnatih gnezditvenih otokov na Ptujskem jezeru leta 2014, s skupno površino 2100 m².

RENATURACIJA IN GNEZDITVENI OTOKI (SLIKI 10, 11)

V Ormoških lagunah smo poskrbeli za obsežno renaturacijo. Zagotovili smo nov dotok vode v bazene in izdelali pet velikih in 77 manjših gnezditvenih otokov, izkopanih je bilo za 1753 m jarkov, s čimer so nastali kvalitetni življenjski prostori za gnezdenje in prehranjevanje vodnih ptic. Kupili smo 6,9 hektarjev velik del poplavnega gozda, ki je odslej trajno namenjen varstvu narave. Vzpostavili smo delujoč sistem upravljanja z življenjskimi prostori, ki obsega regulacijo gladine vode v bazenih in pašo z vodnimi bivoli. Zgradili smo hlev in servisni objekt naravnega rezervata. Maja 2017 je Vlada RS sprejela Uredbo o Naravnem rezervatu Ormoške lagune in s tem je območje, veliko 66,59 ha, postalo naravni

9

(4) Priprava novih gnezditvenih sten za breguljko
foto: **Tilen Basle**

(5) **BREGULJKA**
(*Riparia riparia*)
foto: **Alen Ploj**

(6) Rečni rokav v Mali vasi leta 2013 in (7) 2016

foto: obe **Damijan Denac**

(8) **NAVADNA NEŽICA**
(*Cobitis taenia*)

foto: **Michael Tiefenbach**

(9) **NAVADNA ČIGRA**
(*Sterna hirundo*)

ilustracija: **Jan Hošek**

10

(10) Priprava gnezditvenih otokov, 2016

foto: **Damijan Denac**

(11) Naravni rezervat Ormoške lagune

foto: **Matevž Lenarčič**(12) **REGLJA** (*Anas querquedula*)foto: **Jure Novak**(13) **RJAVI SRAKOPER** (*Lanius collurio*)foto: **Alen Ploj**

rezervat državnega pomena, kar je zelo pomembno za delovanje rezervata in njegov razvoj po projektu.

OBNOVITEV POPULACIJ PTIC (SLIKI 12, 13)

Čeprav je obnova populacij vodnih ptic po renaturaciji življenjskih prostorov dolgotrajen proces in se bo stanje v rezervatu sčasoma še izboljšalo, so nekateri že med projektom doseženi rezultati zelo obetavni. Največje populacije na SPA Drava imajo tukaj rakar (*Acrocephalus arundinaceus*: 15–20 parov), trstni cvrčalec (*Locustella luscinioides*: 5 parov) in trstni strnad (*Emberiza schoeniclus*: 2–3 pari), samo v bazenih na panonskem delu Drave pa gnezditna srpična (*Acrocephalus scirpaceus*) in bičja trstnica (*A. schoenobaenus*). Stalni dotok vode je omogočil ponovno gnezdenje nekaterih ogroženih vrst, ki so po opustitvi proizvodnje z območja izginile: kopnica (*Anas strepera*), reglja (*A. querquedula*), raca žličarica (*A. clypeata*), čapljica (*Ixobrychus minutus*), mala tukulica (*Porzana parva*) in grahasta tukulica (*P. porzana*). Obsežna trstišča in rogozovja naseljuje ena naših največjih lokalnih populacij mokoža (*Rallus aquaticus*: 10–20 parov). Dokaz kvalitete vzpostavljenega življenjskega prostora je tudi prvo gnezdenje brkate sinice (*Panurus biarmicus*) v Sloveniji, zabeleženo leta 2017. Z dvigom gladin v bazenih poleti 2017 so se občutno izboljšale tudi razmere za seleče se vrste; tako se je septembra tega leta samo v 5. bazenu prehranjevalo 550 vodnih ptic, za katere so bazeni pomembna postojanka na selitveni poti. S pašo smo na območju rezervata vzpostavili enega največjih kompleksov ekstenzivnih travnišč na celotnem ravninskem delu Spodnjega Podravja, kjer gnezdi rjavi srakoper (*Lanius collurio*: 4–5 parov).

Po odpravi nezakonitega lova na Ormoškem jezeru se je stanje prezimujočih populacij bistveno izboljšalo. V treh jesensko-zimskih obdobjih (september–januar) v sezonah 2012/13–2014/15 se je tu povprečno pojavljalo 2.300–4.300 vodnih ptic, v prvi sezoni po odpravi lova (2015/2016) pa 7.300 vodnih ptic, pri čemer so največja števila v novembru presejala 10.000 osebkov.

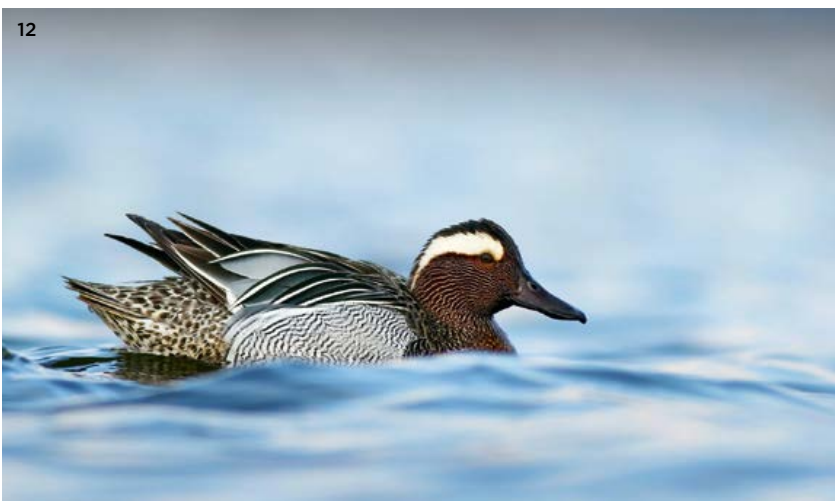
IZOBRAŽEVANJE (SLIKI 14, 15)

Organizirali smo 42 javnih predavanj o Dravi, 17 ekskurzij in sedem postavitev razstave s skupno udeležbo čez 5.700 ljudi. Dodatno smo organizirali 59 predavanj in terenskih ekskurzij za učence, dijake in študente (2.727 mladih). Organizirali smo dva

11

12

13

mladinska raziskovalna tabora. O naravni dediščini Drave in projektu smo izdali brošuro v nakladi 60.000 izvodov in jo poslali vsem gospodinjstvom vzdolž projektne območja. Posneli smo dokumentarni film, ki je bil doslej šestkrat predvajan na programih nacionalne televizije in si ga je ogledalo 136.057 ljudi. Poleg tega smo posneli serijo kratkih videospotov, dostopnih na spletni strani projekta (<http://livedrava.ptice.si/>) in YouTubeu. Veliko so o projektu poročali mediji. Skupaj je bilo o dogajanju na projektu objavljenih 257 prispevkov. Ocenjujemo, da so bile informacije o projektu dosegljive 1,8 milijona ljudem v Sloveniji, kar je več kot 85 % prebivalstva.

(14) delavnica
foto: Damijan Denac
(15) opazovalnica
foto: Damijan Denac
(16) interpretacijski center
foto: Damijan Denac
(17) socio-ekonomska študija
mnenja ljudi

OPAZOVALNICE (SLIKI 15, 16)

Na Ptujskem jezeru, ki je obiskana turistična točka, smo izboljšali infrastrukturo za opazovanje ptic. Postavili smo ornitološko opazovalnico in izobraževalne table okoli jezera. Opazovalnico je 14. oktobra 2016 odprla za javnost ministrica za okolje in prostor.

Območje Naravnega rezervata Ormoške lagune smo opremili za obisk javnosti – postavili smo štiri opazovališča, ki smo jih izdelali iz ladijskih zabojnikov. Uredili smo 1,5 km dolgo učno pot, postavili 14 večjih in 17 manjših izobraževalnih tabel, makete ptic in hroščev ter uredili interpretacijski center – t.i. vrt rezervata za demonstracijo naravovarstvenih praks za vsak dom. Nekdanjo strojnico čistilne naprave smo preuredili v projektno pisarno z manjšo predavalnico. Za slepe in slabovidne smo izdelali tipni model Ormoških lagun. Izdali smo vodnik po rezervatu v slovenskem, angleškem in nemškem jeziku.

ŠTUDIJA (SLIKA 17)

Socio-ekonomska študija na začetku in koncu projekta je pokazala, da se je med projektom pomembno povečalo poznavanje omrežja Natura 2000, projekta LIVEDRAVA, Ormoških lagun kot območja, pomembnega za ptice, in DOPPS-a, povečala pa se je tudi podpora naravnemu rezervatu Ormoške lagune.

Poleg neposrednih učinkov na biotsko raznovrstnost in širjenje zavesti o pomenu varstva narave smo s tem projektom zagotovili številne razvojne priložnosti, hkrati pa tudi delovna mesta v obdobju po projektu. Medtem ko mnogi politiki in gospodarstveniki še vedno radi iščejo izgovore za nasedle in neperspektivne projekte v naravi ter pojmujejo omrežje Naturo 2000 za oviro razvoju, pozablajo, da projekti, kakršen je ta, dejansko ustvarjajo v državnem proračunu plus (plačanih več dajatev, kot je prispevek RS), dramatično izboljšujejo ekosistemske usluge in vidno izboljšujejo kvaliteto življenja ljudi. In to bi naj bila ovira razvoju?

Več si lahko preberete v poljudnem poročilu »Obnova rečnega ekosistema nižinskega dela Drave v Sloveniji«, ki ga najdete tudi na spletni strani.

